

центръ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 6.

Luni, 4. Fevruarie

1846.

РЕФЛЕКСИ ЛА ДЕСКРИЕРА РОМЪ-НИЛОР ПРИН D. A. de Gerando.

Ла зп лок дп том I. зиче D. Герандо, къ Длѣ ка франгоз сѣмте маре сѣмпатіе кьтрь ромъні, кьчї еї сьят де ачелаш сьнѣце шї відь романікь ка шї франгозїї; ла алт лок іарьш, прекъм ам възѣт пе дларвѣтъ зїкьнд, къ де шї пої сьнѣтем кьзудї, дар пе вом децѣпта неапърат. Ної кз ачѣаста снърем Длѣ азктор фервїнте тьлудьмігь пз пзмаї центръ сѣмпатїїле арътате шї дларвѣтарѣа фькьтъ прип кьвїнте, чї шї маї вьртос центръ интересанта дескриере че неаѣ дат, кьреї асемѣнеа авїа пѣтѣ ешї дїп кондеїла алтї стрьїп. Длѣтрѣ адевѣр дптреага карте а Дсале рефрѣнтъ астѣдатъ векоа джвїнзїре де сьперфїчалїтате пе карѣа критїка о арвїкь асъпра скріїторїлор франгозї шї кз атѣт маї зшор асъпра кьлѣторїлор. Ачѣла карѣ ва вре а вьдї пе D. Герандо де сьперфїчалїтате, се дндатѣрѣ тотдеодатъ а се окъпа сїнгѣр кз історїа, кз дрептѣл пьвїк шї прїват, кз карактереле тьтѣрор попарьлор шї кз тоате репортѣрїле интернаціонале дїп Трансїлванїа шї а скріе чева маї вшп, маї некьлтїт.

Кз ачѣстеа тотъш пз воїм а дптърї,

къ D. Герандо п'ар авѣа нїчї о снїнтѣ, шї кз кондеїла дп тот декърсѣл скріерїї пз іар фї рѣтѣчїт нїчї декъзм; ва токма шї дп прївїнда поастрь а ромънілор ла врео дѣвъ локѣрї скьпѣ нїще жѣдекъдї шї date пз пзмаї снїнтїте, чї тотдеодатъ шї перїкьлоасѣ фоарте, карѣ де ам авѣ непорочїреа ка лѣтѣа сѣ ле креадѣ пзмаї рьзїматъ пе азкторїтатеа Дсале, пої ам рьтѣпнѣ дп препъсърї преа зрѣте шї пѣчїпстїторѣ. Длѣсѣ че пѣтѣ фачѣ зп кьлѣторїс маї тьлѣт, декът сѣ апѣче шї сѣ скоатѣ дїп ісвѣрѣ прекъм і с'аѣ дппѣртѣшїт де алдїї ачї дп патріе? Дѣчї дакѣ пої пе а-флѣм вѣтѣмадї шї джвїнзїдї кз пѣдрѣптате, пьлпсоарѣа поастрь де пѣдрѣапта асъпрїре пз каде асъпра скріїторїлѣлї, чї асъпра челор карїї лаѣ амѣдїт.

Вїневоїторїї чїтїторї вор шї ерта астѣдатъ ачѣстор фѣї, дакѣ еле вор фї чѣвашї егѣїсте шї вор дпчѣне рефлексїїле дела сїпешї кїар.

† D. Герандо (кап 8) мерѣе ла Блаж, знде се дпкрѣдїнѣвѣзъ кз преодїтѣеа ромънілор знїдї зїтѣ де векоа пѣдрѣптате шї кз пз маї пѣртѣ дп інїмї зра націопалъ асъпра магіарїлор, чї се дѣ дѣпѣ е-вїнѣмїнте, рекъноскънд, кз магіарїї, карїї де зпа мїѣ анї сьпѣт доmnї аї дѣреї пз

маї пот първѣ ачасть патриѣ шчл. шчл. Дар партеа чевалатъ а преодимѣ гречешѣ кареа н'ар фѣ скъпатъ de inфлѣнда стрѣпъ джкъ н'ар фѣ примѣт ачесте идеѣ нѣтъ, чѣ еа ш'аѣ формат о партидъ ромънъ фъкъндѣши зп organ дн Gazeta de Transilvania, кареа не маѣгарѣ ѣар привѣ къ окѣ рѣи, ка не нище всърпаторѣ стрѣпѣи токма кѣмъ сѣнт привѣдѣ тѣрчѣи де крешѣнѣи, шѣ къ поѣ дн „некъмпѣтѣл патриотѣсмѣлѣи пострѣ devenim патриодѣ рѣи.“ Спре довадъ се чѣтеазъ Gazeta поастрѣ шѣ Erd. Hiradó дела 1842.

Съ не адъчет аминте, къ ма.а. 184^{1/2} токма не къндъ кърѣеа лѣпта de лимѣи дн patria поастрѣ ка шѣ не лѣгъ зп мѣк тѣрп de Вавѣлон, D. Александръ Бохъдел ромън, фечор de преот ромън шѣ адвокат дн Клѣж къпоскът шѣ приѣтин ал свѣскрѣсѣлѣи джкъ дн пѣрѣндѣи пощрѣи, амѣщѣт нѣ щѣѣ de чѣне, трѣпѣтѣи зп артикол дн Erd. Hiradó асѣпрѣне, дн каре аѣентѣ ла зп фелѣс de inфлѣндъ а паѣиѣи сѣсеѣдѣ асѣпра фѣилор поастре анѣме prin ченсорѣи. D. Бохъдел нѣ щѣа, къ токма не ачеле тимпѣрѣи газетеле поастре ста маѣ мѣлт сѣнт ченсѣра зпѣи вѣрѣат къпоскът вѣгѣр de паѣиѣи, зп дѣделѣнт, пѣтрѣзетѣорѣи шѣ апѣрѣторѣи а интереселор сале паѣиѣонале. Дар терминѣи Длѣи Бохъдел шѣ авѣ мѣлтъ амѣгѣитате дн чѣне, джкът о парте маре а пѣвлѣкѣлѣи маѣгар терминѣл „inфлѣндъ“ дн трасе мѣлт маѣ de парте, адѣкъ токма ла Нева, шѣ джченѣ а крѣде чѣеа че се крѣде пѣнтрѣ славонѣи, къ газетеле ромънѣи дн Брашов ар ста сѣнт врео командѣ de казак. Ачасть каломнѣе зрѣтъ не кареа D. Бохъдел о арѣлѣкъ асѣпра вѣетѣелор газете ромъне фѣрѣ воѣа са не

невѣповате, днѣи къшѣлѣ шѣ пѣпъ акѣм о сѣмъ de мѣстрѣрѣи шѣ амерѣндѣрѣи; спре комплѣмент о примѣи шѣ D. Церандо de а са шѣ о лѣдѣи дн Европа тоатѣ. — Дар че вѣ-се паре, къ токма не къндъ Erdélyi Hiradó prin D. Бохъдел мѣ днвинѣи de inфлѣндъ стрѣпъ, дела Вѣена сосѣи аѣиѣи ла Брашов о греа мѣстрѣре асѣпра газетѣи, къчѣи ар фѣ примѣи шѣ днпѣрѣмѣзат зпѣи артиколѣи вѣтѣмѣторѣи de „o diplomacie mare,“ кареа шѣ рѣмѣстрасе дн сѣс прекъм се щѣе шѣ асѣпра кърѣѣа ла поѣ аѣ скрѣс de пѣлдъ варонѣл N. Вешелѣни къ атѣта фѣрѣвинѣеалѣ.

Сѣрак редактор ромънѣск, деодатѣ къ капѣл de театрѣ шѣ къ театра de кап. Днѣсъ атѣта нѣ ера дѣстѣл.

Тот дн а. 1845 деодатѣ къ а D. Церандо ешѣ фаѣмѣса карте а фостѣлѣи профѣсор дн Бѣкѣрѣшѣи J. A. Vaillant тѣтѣлатѣ La Romanie, ou histoire, langue, litterature, orographie, statistique des peuples dela langue d'or, ardaliens, valaques et moldaves, resumé sous le nom de Romains, Paris дн трѣи томѣрѣи гроасе. Че фаче D. Vaillant? Дндатѣ дн прекъзѣлтарѣеа са дѣпъ къте тоате чѣтеазъ шѣ зрѣмѣтоарѣеа пѣрѣикопъ своасѣ днпѣрѣи къвѣщѣдѣл шѣколастик ал свѣскрѣсѣлѣи дела 1837 рѣтѣпѣрѣит шѣ дн Кѣрѣерѣл de амѣе сексе. Ачелѣаш сѣпъ аша: „Акѣм акѣм есте времѣа ѣвѣдѣиѣи мѣѣи ромънѣи! къндъ тѣтъ лѣмѣа шѣ тѣте днпѣтѣмѣлѣрѣиле веакѣлѣи пострѣ не днѣемѣнѣ шѣ воѣеск сѣ не трѣзим дн комѣл чѣл днѣделѣзѣгат ал пѣщѣиѣнѣеѣи. Зпѣи лѣтѣ-дѣндѣне, алдѣи дѣфѣимѣндѣне, зпѣи къ пѣлда, алдѣи къ къвѣжѣнтѣл, тодѣи не аѣидѣ шѣ не днпѣитѣлѣ сѣ нѣ рѣмѣтѣнем маѣ мѣлт дн-дѣрѣнт атѣпѣи, къндъ тодѣи аѣи пощрѣи па-

триоді пѣшеск дн щіицѣ.“ — Ка съ тѣ-
чем, къ не ла 1837 gazeta днкъ нѣ се
пѣскесе, приц зрмаре свѣскрісѣл нѣ лза
нічі о парте ла нічі о редакціе, іар кѣвѣп-
тареа де атѣлчі о ченсѣрѣ де дѣъ орї сѣс
лѣдатѣл вѣрват, — днтревѣм не тот
чел не-орвїт де патімѣ, дакъ се поате
дескоперї атѣт дн ачеле пѣдїне кѣвїнте,
кѣт шї дн кѣвѣптареа днтреагѣ шѣкар
зѣврѣ де тендїицѣ demagogїкѣ шї політі-
кѣ, прекѣм аѣ воїт а чїті зїї не сѣпт
рѣндѣрї. D. Ваїліант нѣ се шѣлзѣмі кѣ
атѣта. чї іарѣш ка шї алдї прїетїні тот
дїп кѣдет вѣрат дн том. III. ф. 210—211
комплїменше чїшѣра demonїкѣ че порпї а
не фаче шї дн врео нѣъ зече рѣндѣрї а
gazeteї, дела 1842 знде рѣгасем не ромѣнїї
трансілванї „ка нѣ кѣтѣва съ факѣ врео
partїдѣ нїчі сѣ се деа де знеалѣ дн прї-
чїра дїшѣеї, чї сѣ шї кавѣте де треавѣ шї
де дѣдорїуделе лор патриотїче, сокотїнд
кѣ еї сѣвѣт рѣтамшї фдарте дн кѣлтѣрѣ,
цехарїчї де partїде,“ — длзї афлѣ спре
шѣтѣ дѣдѣ а редакторѣлзї gazeteї, кѣ
дн ачеле кѣвїнте ар зѣчѣе зндїан тѣрѣд.
Дечї дндѣт че зп mare вѣрват дїнтр'о
кѣпїталѣ а їмперїлзї чїті ачесте кѣвїнте,
дн Martie а. тр. дмї шї фѣкѣ де щїре,
кѣ ар фї преа вїне дакъ „аш рефрѣнта не
D. Ваїліант.“ Съ вѣд каре дїп ромѣнїї
трансілванї н'ар фї прїмїт де порѣнкѣ ачел
сѣат пѣрїнтеск дат дн термінї фѣрте се-
рїошї. Атѣта шї маї лїпсїа, сѣ трек шї
ка demagog дн окїї компатріодїмор шї а
гѣверлзї, прекѣм се скоате дїп конте-
стѣл несокотїтелор кѣвїнте а лзї Ваїліант
шї асѣпра mea шї асѣпра алтор ромѣнїї
де літере дїп Цара ромѣнеаскѣ шї дїп
Moldavia. Чїне маї щїе шї де зеле по-

рѣнчї енїте дн Трансілванїа дн апѣд тр.
дїп прїчїна Блѣженїлор ва пѣтеа кѣтнѣнї
посїдїа чеа апѣсѣтѣре дн кареа ажѣпсесем
сїнгѣр прїп прїетїнїа зпѣра. Дар сѣ нѣ зїт:
D. Ваїліант нѣ тѣ кѣнѣще нїчі декѣм, нїчі
одатѣ нѣ неам вѣзѣт, нїчі одїнїоарѣ нѣ
неам скрїс зпѣл алѣвїа. — Мѣлте алте че
ар фї а се маї сїзне дн матерїа де сѣс
н'аѣ локѣл ачї, кѣчї лаѣ авѣт аїреа знде
се кѣвїнїа. — — Съ алѣтѣрѣм лѣнгѣ о-
пїнїа Длзї Церандо не ачѣе кѣпрїнсѣ дн
картеа фрадїлор Arthur et Albert Schott
тїпѣрїтѣ тот дн ан. 1845, кѣ дѣпѣ date
дела 1844 Gazeta de Transilvania „с'ар кѣ-
прїнде маї шѣлт кѣ репортѣрїле Молдавїеї
шї а Цѣреї ромѣнещї, декѣт ар плѣчѣе
ла оаре чїне.“*)

Dїп ачесте пѣдїне дар центрѣ ної пре-
серїѣсе чїтате се vede, кѣ дн ачелаш ан
1845 ла треї скрїїторї европенї стѣм дн
опїнїї кѣ тотѣл контразїкѣтоаре: зпѣл не
длвїнзїе де сѣпзшї ла о їнфлїицѣ стрѣнѣ,
ал доїлеа не фаче demagogї ромѣнїї марї,
ал треїлеа сїзне кѣ ачѣеаш їнфлїицѣ не
прїгонѣше дн адевѣр (прїп поте). Маї
есте ачї треvїицѣ де врезп рефрѣнт? Еѣ
нѣ о сїмѣ: еї дшї ресѣфлѣ пѣрерїле сїп-
гѣрї; дечї, qui plus probat nihil probat.
Dorїреа поастрѣ ар фї, ка критїчїї пощрїї
днкѣ сѣ нѣ фїе зпїлатералї, шї дакъ нѣ
воїеск а не чїті газетеле дн шїр некѣр-
мат, сѣ нѣ шї ватѣме кѣдетѣл компромї-
тѣнд репѣмеле шї кѣзѣтѣнд тендїицѣ не-
вѣнещї аколо, знде тендїица є кѣратѣ ка
раза сѣрелзї. Дар є ворѣва де апѣрареа
їнтереслзї ромѣнїлор дн фѣїле нѣстрѣ?

*) Bezī Walachische Mährchen 1845 Einleitung
S. 54.

Аъ пентръ че възл монарх неаѣ дървѣт пълѣчитате? Сокотѣм къ пѣ спре а апѣра алте интересе, чи патриотиче ши — totdeo-
datъ ромънешѣ аколо, знде перомън пѣл репрезентъ саѣ пѣ щѣе саѣ пѣ вреа ал ре-
презента ниминѣ дн жърналістѣкъ.

Къте ва фѣ маѣ азѣт D. Cerando дн Блаж саѣ пе айреа лѣкрѣрѣ сѣпърѣтоаре деспре поѣ пѣ щѣм, атѣта ведем къ Длѣѣ апѣкѣ opinie фѣрте стѣнгаче деспре тен-
dinga ачестор gazete дн прѣчинѣ кѣм спѣне къ п'ам фѣ прѣетинѣ аѣ маѣгарѣлор. Дн-
прѣдѣзрареа ачѣаста сокотѣм сѣ о деслѣ-
шим къ пѣщѣне date комбинѣтѣре.

Кѣноскѣт есте, къ дн dieta дела 184 1/2 а партидѣ преа лѣбералѣ, кареа пе ромънѣ кѣпѣщѣеа фѣрте рѣѣ ста сѣ хотѣраскѣ дн-
тродѣчереа лѣмвеѣ маѣгарѣ пе пѣмаѣ дн локѣл челеѣ латѣне ка дѣпломатѣкѣ ши дѣ-
кастерѣалѣ, чи ши дн тоате шкоалеле ши дн вѣсерѣчеле ромънѣлор дѣпѣ рѣстѣмн пѣмаѣ де зече аѣи сокотѣт дела ачѣеа фѣѣ-
тоасѣ дѣетѣ. Колоапеле фѣѣлор поастрѣ сѣпѣт марторѣ, къ поѣ пѣпѣ дн ачѣл чѣас пѣ пе аместекарѣм ла чертеле маѣгарѣлор къ касѣи, чи репродѣчѣам пѣмаѣ дн кѣнд дн кѣнд артѣколѣи злора ши а алтора дн амвеле партиде ши — doriam а рѣмѣпѣ неутралѣ. Дар кѣнд азѣрѣм ачѣеа хотѣрѣре воѣтоаре а стрѣватѣ пѣпѣ ши дн вѣсерѣ-
челе ачѣестѣѣ попор ал пострѣ атѣт де пѣщѣн прѣгѣтѣт пентрѣ астѣелѣз де ре-
формѣ маѣ мѣлт декѣт радѣкале; кѣнд възѣрѣм кът де пѣщѣн ѣ крѣдат кѣар сѣмѣцѣл рѣледеос днтрѣѣн тѣмп, кѣнд ромънѣи а-
щѣпта врео зшзраре токма дн пѣпѣтѣл опѣс, адѣкѣ о хотѣрѣре де а се щѣне тѣ-
кар къте зп трансплатор ромънешк ла фѣе-
каре ѣзрѣдѣкѣе ши дѣкастерѣ дн Трансѣл-

vania, прѣн карѣи леѣѣле, орѣндѣѣелѣе ши порѣнѣѣле сѣ лѣ се факѣ ши лор кѣпоскѣте дн лѣмва сѣпѣт къ лѣптеле тамѣѣ спре а ле пѣтѣ пѣзѣ къ атѣт маѣ зшор: пе дн-
пѣлпарѣм ши поѣ декларѣнд, къ асѣменеа днтродѣчере сѣлѣтоаре а знеѣ лѣмвѣ некѣ-
поскѣте ар пѣтеа авѣа рѣсѣлтате къ тотѣл нефолосѣтоаре. Ачѣаста о фѣкѣрѣм дн кѣрата даторѣндѣ патриотѣкѣ. Днтрѣчѣеа че дѣресерѣ ши Блѣженѣи? Капѣтѣлѣл ка-
пѣнѣчѣлор зпѣдѣ дн Блаж сѣмѣнд ши те-
мѣндѣсе кѣм се парѣ де нѣще зрѣтѣрѣ фа-
тале че ар пѣтѣ траѣе дѣпѣ сѣне сѣлѣка днтродѣчере а лѣмвѣѣ маѣгарѣ прѣн шкѣле ши прѣн вѣсерѣчѣ ла зп мѣлѣон ши дѣѣ сѣте мѣи ромънѣи трансплванѣ, щѣнѣ сѣат ши хо-
тѣрѣнд сѣвскрѣсе зп фѣлѣз де протѣстаѣѣе еперѣѣоасѣ дн кѣвса ачѣаста, пе кареа о трѣмѣсе ла епѣскопѣл сѣѣ, каре се афла ла дѣетѣ, спре а о ащѣрне аколо знде се вѣ-
вѣне. Днтрѣв еѣ пе D. Cerando ши пе тоѣдѣ прѣетинѣи Dcale дн Трансѣлванѣа, фост-
аѣ ачѣаста о манифѣстаѣѣе де дѣштѣнѣе дн партеа Блѣженѣлор асѣпра лѣмвѣѣ ма-
гарѣ, саѣ кѣрат пѣмаѣ о днпѣлѣнѣре де да-
торѣе кѣтрѣ патрѣе ши о прѣмонѣѣѣе кѣ-
трѣ партида есалтатѣ, кареа фѣрѣ сѣ се апропѣе де глоате ши сѣ мѣсѣре тоатѣ еластѣчѣтатеа прѣжѣдеѣелор ши а opinѣлор рѣледеоасѣ ши наѣѣонале, чи пѣмаѣ дѣпѣ о теорѣе дн челе маѣ делѣкатѣе дн аплѣва-
ѣѣе, воѣа а реалѣза дн зече ачѣеа че пе с'аѣ пѣтѣт днпѣлѣнѣ дн зпа мѣѣе аѣи. Дѣчѣ дакѣ Длѣѣ Cerando ѣаѣ ѣнтрѣт дн кап, къ gazeta пѣстрѣ фѣче партидѣ къ попѣи пѣ-
нѣдѣ, че ва пѣтѣ зѣче де капѣтѣлѣл дн Блаж ла днпѣтпларѣеа де сѣс? Ка франдоз ши ва зпѣл каре аѣ пѣтрѣнс вѣнѣшор дн по-
сѣѣѣа Трансѣлванѣеѣ ва рѣкѣноащѣе, къ капо-

нічії дшї фькьрѣ пѣмаї даторіа лор, прїн
вртаре ва фї сіліт а да ачелаш дрепт шї
фоїлор поастре шї а'шї скїтва опїніа кѣ
тотѣл. Ачі обсервѣт дпкѣ чева. Дп ка-
петеле тѣлтора інтрѣ пѣререа, кѣ жѣрна-
леле ромѣнещї дїн Брашов с'ар пѣвлїка
пѣмаї дп интересѣл ромѣнілор пѣзнїдї. Шпї
ка ачедїа пѣ кѣпоск нїчі прївілеціѣл, пе
каре се дптемеїе пѣвлїкареа ачестор фої,
нїчі пѣ шїѣ, кѣ гѣвернѣл аѣ хотѣрѣт дп-
датѣ дела дпчепѣт а се слобозї кончесїе
де газете ромѣнещї легате де типогра-
фіа дїн Брашов, фѣрѣ а ле фї ертат врео-
датѣ а трзї врео партїдѣ релецеоасѣ; чї
скопѣл лор ́ е префїпт ка, пе лѣнгѣ пѣзїре
де неутралїтате релецеоасѣ, сѣ се невоїа-
сѣ а дпдрепга моралїтатеа попорѣлї
ромѣн фѣрѣ ал дптрева ла каре вісерїкѣ
ѣшѣл, аї дескїде тп дрѣт кѣтрѣ о едѣ-
ваціе полїтїкѣ, фѣрѣ а се дпвої сѣ факѣ
вreo партїдѣ полїтїкѣ, аї арѣта неапѣрата
тревзїндѣ де а'шї кѣлїва лїмба, ка пе
зна кареа о ворвеїде де зна мїїе шепте
сѣте ані шї маї тѣлт, шї ка зна кареа дї
ва фї де орган ал кѣлѣреї попорѣлї дп
вісерїкѣ шї ла шкоалѣ. Ачестеа сѣпт пе
сѣрт провлетеле фоїлор поастре, їар пѣ
а фаче партїде.

Дпмї адѣк амінте дїн анії маї тінерї,
пѣ атѣт ла Блаж, кѣт шї ла епїскопїа
пѣзнїтѣ дїн Сївіїс се аола вѣрѣвадї ромѣнї,
карїї анѣме дпдемпа пе тіверїї маї вѣнї,
ка дакѣ п'аѣ апѣкат а дпвѣда лїмба ма-
гїарѣ сѣѣ шї пе чеа немдаскѣ, сѣ теаргѣ
ла кѣтаре ораш, тнде вор пѣтѣ дпвѣда
зна дїн дбѣ кѣ дплесїре кѣт ам зїче пе
злїдї. „Кѣчї,“ зїчеа вѣтрѣнїї пощрїї, „ро-
пѣнїї карїї дореск а дпвѣрѣдїша дерегѣ-
торїї пѣвлїче аѣ тревзїндѣ неапѣратѣ а

дпвѣда дп комїтате зпгѣреѣе, дптре сѣ-
сіме немдѣе.“ Аша ворѣва вѣтрѣнїї по-
щрїї. Аѣ ера ачестеа вѣдїре де трѣ? Дар
злтраїції дїн Трансїлванїа пѣ се дпдестѣ-
ларѣ кѣ тп кѣре фїреск ал лѣвѣрїлор, чї
претїнсерѣ о метаморфосе їѣте шї то-
талѣ. Ачестѣ апѣкѣтѣрѣ аѣ спѣрїат фѣрте.
Шї чїне пѣртѣ вїна? Ної пе слѣлѣт тѣ-
нїле; реакціа трѣтѣ преа фїреѣе де сіне,
еа дїн дптѣмпларе авѣ шї пїлдѣ пѣтер-
нїкѣ дп окїї сѣї пе падїа сасѣ, кареа дп
каса лїмѣеї манїфестѣ о дппротївїре пе-
сте тоатѣ ащептареа еперціоасѣ шї пен-
трѣ дѣнса богатѣ де ресѣлтате. Дечї да-
кѣ D. Церандо пе постѣе сѣ пѣ зїтѣт
кѣвїтеле в. Dіonісіе Кеменї ростїте дп
діета трекуѣт, ної дпкѣ траѣет лѣареа
амїнте ла дрептеле шї адѣк пѣтрѣнѣ-
тѣреле кѣвїнте а Ес. сале графѣлї Іосїф
Телекї гѣвернаторѣл дѣреї ростїте маї дѣв-
пѣзї ла Пеща, сѣѣтѣїтоаре кѣтрѣ вѣрѣ-
вдїї магїарї де кѣмпѣт шї — крѣдаре тѣл-
тѣ. — — Ромѣнїї, вредедї Дв., сѣпт вѣнї,
еї ар шїї зїта недрѣптѣдїле веакѣрїлор, еї
сѣпт гата а дпгропа тоате дѣштѣнїїле;
дар сѣ рѣгѣ сѣ дпчете прїчїнїле. —

Дпсѣтршїт дакѣ чїнева дп прївїнда
лїмѣеї претїнде а кѣпѣѣе дїн поѣ несѣїїта
опїніе а маї тѣлтор ромѣнїї трансїлванї
кѣпоскѣторї де лѣкѣрї шї де попорѣл
стрѣ, ачееаш есе кам аша: Патрїа поа-
стрѣ аре тревзїндѣ де о лїмѣв вїїе дїка-
стерїалѣ шї дїпломатїкѣ дп локѣл челеї
моарте латїне. Каре сѣ фїе ачеа лїмѣв
предомнїтоаре дп патрїе? Фїїндѣкѣ опїніа
поастрѣ дп пѣптѣл ачестеа нїчі пѣпѣ акѣ-
та нїчі астѣзї пѣ о чере нїмїнї пе калеа
констїтѣціоналѣ, пѣѣ пѣ нї се кѣвїне а пе
аместека нїчі а кѣмпѣнї дп врео партѣ

саѣ дн алта, чи а рѣшѣнеа стрѣне неутралі ші а лѣса ка тѣтъ прѣчина съ о десватъ ші еѣ о рѣстоарне ачеле паціі, каре сънт репрезентате дн адѣнареа конститѣціоналѣ а патріеі ші — съ о санкціонезе монархѣл. Дар преведем асѣпрелі? Дрѣтѣл не стѣ дескіс кѣтрѣ адѣнанда леціслатівѣ ші кѣтрѣ троп спре а не свѣщерне ла време кѣ кпн змліт ші мпнціт орі че пѣпѣ стѣре ам сімді. Де ачі дпколо тоді ромѣніі — афарѣ де чеі стрѣкаціі кѣ тотѣл каріі п'аѣ нічі о матѣ — сънт преа дп-кредѣнціаціі, кѣ лімба попорѣлѣі пострѣ дп шкоамеле попѣларе, дп вісерічі, дп віада соціалѣ ші фаміліарѣ дп вечі пѣ ва пѣтеа фі алта декѣт пѣмаі чеа свѣтѣ кѣ ціа тамеі; ачеаста е неапѣрат кондіціонатѣ прпн пѣмеросітатеа попорѣлѣі, прпн релеце ші прпн фіреа лімбеі чеа атѣт де зшѣрѣ ші дѣлче etc.

Сѣптем сігѣрі, кѣ ші Блѣженіі дп-целеші пѣ шіѣ кѣт де D. Церандо пѣ-треск дп пѣнтѣл лімбеі опініе асеменеа челеі скоасе ачі. Дакѣ D. скрпїторіѣ кѣ-пощеа кѣтева епісѣде дпн преа трістеле дпнтѣмплѣрі маі нѣѣ дела Блаж, пѣ не дпдоім, кѣ ар фі авѣт прѣлеж а пѣтрѣнде ші дп карактерѣл ачелор ромѣніі дпн о парте Дсале кам неащептатѣ, кѣ ачеа о-сѣвіре, кѣ дѣпѣ віневоінда че аратѣ престе тот кѣтрѣ ромѣніі, леар фі пофїт чеаа че леаѣ рекѣмѣндат ніще тарі вѣрваціі де стат: о жѣдекатѣ політікѣ тѣлт маі сѣпѣтоасѣ ші зп такт дпзечїт маі вѣп ші маі делікат де кѣт вѣдірѣ дп челе дпн зртѣ; леар фі зіс чеаа че леаѣ спѣс ші алдіі, кѣ дѣпшіі сънт вогаді де теоріі прѣкѣт нічі о парте алта дпн ромѣніме; кѣ едѣкаціа лор моралѣ ші релецеоасѣ

не лѣпгѣ тоате свѣдерїле каре пѣ ліпсеск пікѣріі дп лѣтеа чеа грандіоасѣ дп кор-рѣпціі есте маі вѣпѣ декѣт маі ла тоді ромѣніі чеїмалді дпн алте церї, кѣчі спр. п. пікѣріі кѣрѣл де катехїст ші морал пѣ се дптнде пе апї 14 ка аколо; іар фі лѣздат кѣ лѣкѣреазѣ пентрѣ рѣстатрѣреа зпор дрептѣрі вісерічещї ші націонале, ші пентрѣ реформа шкоамелор сімдітѣ ші аколо маі вѣртос дп класеле де жос: дпсѣ іар фі сѣѣтѣт тотдеодатѣ, ка сѣ дпгрїжаскѣ фѣарте віне а пѣшіі перде кѣт-пѣтѣл нічі пе зп мпнѣт, пентрѣ-ка сѣ пѣ деа прѣлеж пѣ пѣмаі воїторїлор де рѣлл пострѣ, чи кіар ші прїетпїлор, а ле зіче чеаа де каре пе мѣстрѣ D. Церандо пе пої, кѣ „дп некѣмпѣтѣл патріотїзмѣлї де віп патріодї рѣі;“ леар фі маі адаос, кѣ реформеле пікѣріі пѣ се фак дп галоп, кѣ авѣсвріле пѣ се стїрпеск пар форсе, чи вѣ дпчетѣл, кѣ такт крѣдѣторіѣ, дар токма пентрѣ ачеаста кѣ атѣт маі сігѣр.

Мїшкѣріле релецеѣсе ла ромѣні. Нѣ пѣтем гѣчі де знде ва фі пѣтѣт кѣлеце D. Церандо атѣтеа date тѣртѣрїсітоаре пентрѣ порнїрі релецеоасе дптре ромѣніі дпн монархїа австріакѣ, кѣнд пої дпн алтѣ парте сѣптем конвіпші, кѣ нічі одатѣ сѣ-ферїнда конфесїонарѣ дптре ромѣніі по-щрїі п'аѣ фост аша таре ка токма дп зі-леле поастре. Ачела каре вѣпѣще трѣкѣ-тѣл вісерічеї ромѣне де треї патрѣ сѣте апї ші маі вѣртос дела реформадїа лѣте-рано-калвінѣ дпкѣче, тѣ ва діне де тѣпѣ ші дп пѣнтѣл ачеста. Дар се аратѣ ічі ко-ло кѣте зп фѣкѣторіѣ де проселїці? Кѣнд ші ла каре попоарѣ ліпсірѣ оаменї де а-чеїа? — Дар се хѣдеск зпїі преодї зпїдіі кѣ незпїдіі пе ла жѣдекѣді? Тодї ачѣціа

кад дн есчепдіе ши регъла цепеналъ есте, къ ромъніи пѣ маї сънт орвіи де маї painте, пентрѣ-ка съ'ши спаргъ капітеле дн пѣтеле евангеліеї, кареа зиче „паче вѣѣ“ ши е стрѣиъ де тоатъ вра ши чеарта: „ївѣвїдївъ зпѣл пе алтѣл.“ Дечї пѣ прїченем, кѣм поате D. Церандо длкеїе, къ Австріа къ Рѣсія се вор дѣшмъні одагъ крѣпчен сїнгѣр дїн прїчина проселїтїсмълї; декларѣм тогдѣодатъ де мїнчвѣн ши калѣмнїе де нїмїк тот че плаче зпора а рѣспѣндї дн контра ромънілор, ка ши кѣм ачещїа ар траѣе кѣтрѣ о пѣтере стрѣиъ. Бѣгадї де сеамъ, къ дѣшманїї скорпеск де ачестеа къ скопѣл їнфернал де а не цїне пѣрѣреа дн dїскредїт ла гѣберн ши ла монархїл. Тревѣе съ щїе флекарїї, къ ромънії дїн монархїа австріакъ кѣпоск преа вїне чеаа че аѣ съ ащепте дела Австріа ши чеаа че леар пѣтѣ венї де аїреа. Ної ромънії транспїванї ши бѣлѣденї авем патріе, пе кареа пеам пѣстрато дела Траїан ши пѣлѣ асгъзї; ної пѣ сънтем понор фѣгарїѣ ка зпїї асїадї; ачї дн патріа поастрѣ воїм ши кредем таре ши вѣртос, къ вом ажѣпде ла маторїтате полїтїкѣ ши ла дрептѣрї вїсерїчещїї ши полїтїче; ної некѣм вїпеле, дар нїчї рѣл кѣпоскѣт пѣ'л вом скїмѣва дн вechї къ зп вїне арѣтат пѣмаї дїн о дїстанцѣ преа депѣртатъ; ної авем ши пѣлѣ акѣм агъта есперїїндѣ пентрѣ-ка съ щїм осевї днтре лїмѣв къ націоналїтатеа ши днтре релѣе; ної сънтем преа сїгѣрї де зп аїат ал пострѣ мѣлт маї пѣтернїк декѣт тоате мїліонеле де ваїонете: ачела е тїмѣл ши дн тїмѣ маторїтатеа поастрѣ продѣсѣ прїп спїрїгъл веакѣлї, каре пе змѣреазъ ши пе ної ши пе рѣпеще къ сїне ка пе тѣте челелалте попѣрѣ

европене, къ каре сънтем кїемадї а пѣши пеапѣрат ла днсогїре ши фрѣдїетате маї стрїпсѣ декѣт орї кѣнд алтѣдатъ. Нѣ е пѣтере кареа съ пе маї потѣ префаче саѣ десфїїнда. Тот че аѣ фост маї рѣѣ аѣ тре-кѣт песте пої; тот че ва маї зрѣма вор фї пѣмаї пробѣ лѣсате де днсаш проведїнда спре а пе одѣлї карактерѣл. Адаогъ ла тѣте ачестеа, къ сѣ пѣ кред съ'ши ївѣвїаскѣ днсѣш елвѣданѣл патріа са чеа мѣлѣтѣсѣ маї фѣрвїнте декѣт дшї ївѣеце ромънѣл патріа са дн Дачїа мѣлѣтѣсѣ саѣ плапѣ тот агъта. Дар ївѣвїреа пѣлѣ акѣм дї есте маї мѣлт патолодїкѣ? Че вѣ пасѣ, еа тот есте ївѣвїре ши токма къ агът маї днфѣлѣкѣратъ.

Авкторѣл агїпде ши днчеркѣрїле прїнцилор пѣмѣптенї дн веакѣл ал 17-леа де а не калвїнї. Кредем къ пѣ вом вѣгъта пе нїмїнї, дакѣ вом скоате ачї о вѣкатѣ дїн ачеле тїмѣзрї, сїнгѣр спре а доведї ши къ ачестеа, че кѣмплїтѣ осевїре есте днтре агъпчї шиакѣм; съ маї траѣем ши алте днвѣдѣгътѣрї. Іатѣ кѣм скрїа П. Маїор дн їсторїа тїпѣзрїтѣ ла а. 1813 дн Бѣда.

Дїн кап. IV. Дѣпѣ че с'аѣ вѣгат лѣтерѣнїа ши калвїнїа дн Ардеал, прїнципїї Ардеалѣлї чеї де кредїнда калвїнеаскѣ маї пре сѣс де кѣм се поате кредѣ,*) фїїнд дн партеа калвїнїеї рѣвнїторї, тоатѣ пеатра о мїшка, ка пе преамѣлѣл пеам ал Ромънілор че е престе тот Ардеалѣл рѣвѣрсат;

*) Ачестеа о зиче П. Маїор дїн прїчїпїл, къ прїчїпїлѣ фѣндатемтал ал конфесїеї реформате фїїнд „лївертатеа кондїїїнѣї“, пентрѣ кареа зичеа къ се лѣпгѣ дн контра Ромѣї ши дн контра гречїстѣлї, е мїраре кѣм реформадїї (спр. п. ши дн Англіа) зїтарѣ аша лесне ачел прїчїпїл скрїс кѣм ам зиче пе стеагъл протестантїстѣлї.

съм поатъ амъци ши траце къртъ крeдiнца чеа калвiнеаскъ. De ачiеа Георгиѡс Ракоци принципъ Ардеалъзи сокотiнд къ нъ е къ пѣтiнцъ а фаче пре ромъни съ креадъ а-девъръа крeдiнгеi калвiнеци, de нъ се вор лъпъда de prin вiсеричiе ромънилор кърцие челе словенеци каре дикъ ле дитре-вѣица ромъни ши каре дi цiеа пре ромъни дн пещицъ ши простie десъвжр-шитъ; рѣдикънд типографiе нъ ромънеаскъ дн Бълград, кареа съ фiе сѣнт грѣжа калвiнилор, ши тiпъриндъсе аколо кърци вiсеричеци дн лимба ромънеаскъ, къ търиe поръчеа, ка преоци de ачi днаиште нъ дитр'алтъ лимбъ, фъръ нѣмаi дн лимба ромънеаскъ съ слъжаскъ литъргiа ши алте лъкръри сѣиште, саѣ дѣпъ кѣм зiк рефор-маци кѣвѣнтъа лъи Дѣмнезеѣ съм про-поведѣиаскъ, каре ера датiна а се въга дитре челеалте токмеле че се да повлѣи епископ а ле цiеé шчл.

Дитр'ачеа тот дiн поръчка принципъи Георгиѡс Ракоци с'аѣ тiпърит зн катехiст дн лимба ромънеаскъ къ догмеле калвiнеци. Дн ачел катехiст дiн челе шепте таише крeзъте кѣм ле крeде вiсерiка ръ-съритеавъ ши апъсанъ католикъ се скоасе-ръ шесе, рѣтiнд нѣмаi сѣ. вотез, iар къ тiнекътъра сiнгър ка о адъчере аиште, нъ ка трѣи ши сѣице а лъи Христос, се лъ-пѣдаръ ши алтеле, кѣм чiнстiреа iкоане-лор ши а моадцелор, постъриле, маi тѣлте дiн слъжвеле вiсеричеци, къ лъгъргiа, дерi-монiеа сѣиште дѣпъ тiпiкъа вiсеричеi ръ-съритене съвършiте се нѣтескъ дикiнаре de idol, сѣперстiци ши лъкръри de нимiк, ши тоате ачестеа дитоктiторiа катехiстълзи се сiмiа а ле рѣстърна къ кѣвiште дiн сѣи-

теле скриптъри. Принципъа Георгиѡс Ракоци дн дипломатъ датъ мiтрополитълзи Стефан Сiмion Попалес de соворъа преоцескъ, ешитъ дiн 10. Окт. 1643 ши десътъ дн 15 пѣтърi ла пѣтѣа 2 поръчече ачелъиаш мiтрополит, ка сѣс дескриѣа катехiст съм дитродъкъ ла преоцие ши ла попор ши пе тiперiеа ромънъ съ о днведе дѣпъ ачелаш. Ла п. 6 i се дѣтъндъ ка сѣ. крѣче ши iкоанеле дiн вiсерiкъ съ ле цiе нѣмаi спре о адъчере аиште, iар ницi дѣкъм спре а ле да врео чiнстiре. Ла п. 10 мiтро-политъа е опрiт, ка съ нъ вѣтезе а се дит-противи ницi дитр'ън кiп ла ачеi ромъни, карii de аiреа дндѣмпади ар врѣ съ треа-къ ла калвiне, ницi съ дитрѣтѣ пе по-пор асѣпра ачелораш, чi сѣи прiвiаскъ тот ка пе аi сѣи фради. Ла п. 11 i се дѣ дн грѣжъ а цiеé пе фiе-каре аи совор дѣперал, дар хотърѣриe соворълзи ромънеаскъ съ нъ аiбъ пѣтере пѣлъ нъ ле ва прiми ши сѣ-перiintendentъа (епископъа) калвiнеаскъ, каре ши ста de фадъ ла совор ши ера нѣртат de патрѣ протопони ромъни. Ла п. 12 пе протопони сѣи алаагъ ши сѣи ашезе къ днвоiала копсiсторiази, мiтъ сiмонiакъ съ нъ iа, iар дiн дерегъторiе съ нъi поа-тъ скоате дѣкът prin жѣдекатъ дреантъ ши формалъ, дар тот кърсѣа кавсеi съм трiмитъ спре ревиѣе ла сѣперiintendentъа калвiнеаскъ. Ла п. 15 се хотърѣше даждеа че аре съ пѣтѣеаскъ мiтрополитъа ромъ-неаскъ принципъи ши каре ста дн 36 пеi сѣл-ватиче. Песте ачестеа мiтрополитъа фѣ о-прiт, ка дн парохiiе ромънеци дела Ала-тор, Оръцие, Хадег, Хъндѣора, Iмiа, Крiш, кѣм ши дн алте треi парохii дiн дiстрiктъа Фъгърашълзи съ нъ каѣте ницi зн дрепъ ши ницi зн аместек, дѣкът нѣмаi пе кът дн ва ерта сѣперiintendentъа калвiнеаскъ.

(Ва зрма.)